

Den Haag, 22 januari 2019

Reactie van de vereniging van Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) in het kader van internetconsultatie Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021.

De vereniging van Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) is een vereniging van meer dan 900 leden. Alle leden zijn als advocaat gespecialiseerd in het personen- en familie- en erfrecht en zijn tevens scheidingsmediator. Nadat een advocaat de beroepsopleiding van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) van drie jaren heeft afgerond, kan deze advocaat aspirant-lid worden bij de vFAS, waarna men eerst volwaardig lid wordt nadat men wederom een opleidingstraject van drie jaren succesvol heeft afgerond. Dit opleidingstraject bij ons eigen opleidingsinstituut IMFO is gericht op juridisch hoogwaardige kennis op het rechtsgebied in kwestie, alsmede op mediationvaardigheden op het gebied van scheidingen en de daarbij komende conflicten.

Wij willen u bedanken voor de mogelijkheid om als beroepsorganisatie input te leveren bij de voorbereiding van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel heeft positieve elementen. Echter, wij vinden het belangrijk om een reactie te geven op het voorstel en een aantal kritische knelpunten te benoemen.

Het wetsvoorstel lost enkele knelpunten op.

Het is goed te constateren dat het wetsvoorstel ook een aantal knelpunten uit de praktijk oplost.

Afhankelijkheid tussen beide ex-partners wordt doorbroken

Door conversie de hoofdregel te maken in plaats van verevening, is de ex-partner straks niet meer afhankelijk van de keuzes die de deelnemer maakt rondom de ingang van het pensioen. Door het verkrijgen van een eigen aanspraak op ouderdomspensioen is de ex-partner beter in staat om de financiële toekomst te plannen.

Als vFAS vragen wij ons af of dit niet via een andere route bereikt had kunnen worden. In de praktijk wordt in de meerderheid van de situaties gekozen voor de standaardverevening. De

belangrijkste reden - een psychologische reden - is dat bij overlijden van de ex-partner het pensioen weer herleeft bij de deelnemer. Zeker bij grotere leeftijdsverschillen is dit een belangrijk punt van afweging.

De afhankelijkheid van de keuzes van de deelnemer zou ook doorbroken kunnen worden door de ingangsdatum van het te verevenen ouderdomspensioen door de ex-partner zelfstandig te laten bepalen. Dus onafhankelijk van de keuzes van de deelnemer. Hiermee is de ingangsdatum van het pensioen niet meer afhankelijk van de pensioendatum van de ander, maar het effect, dat als de ex-partner overlijdt dit pensioen weer herleeft bij de deelnemer, wordt wel behouden. Uit navraag is gebleken dat het voor de pensioenuitvoerder mogelijk is om de ingangsdatum per persoon te differentiëren bij standaardverevening. Wij verzoeken u hier toch bij stil te staan.

Wij komen op het bovenstaande nog terug bij de rekenregels conversie.

Geen melding meer aan pensioenuitvoerder

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dat, als de ex-partners niets van zich laten horen, de verwerking van de echtscheiding door middel van conversie automatisch zal plaatsvinden. Het automatisch doorvoeren in plaats van de huidige voorwaarde tot het indienen van scheidingsformulieren binnen twee jaren is op zich een prima zaak. In de praktijk gaat het namelijk nogal eens mis doordat of het formulier te laat wordt ingestuurd of zelfs helemaal niet, terwijl de aanspraak op verevening blijft bestaan.

In het wetsvoorstel is nu vastgelegd dat de termijn waarop de ex-partners nog wel kunnen kiezen voor een andere afwikkeling dan conversie 6 maanden na echtscheidingsdatum is. Wij achten die termijn te kort daar de vermogensrechtelijke afwikkeling in sommige gevallen eerst ver na echtscheidingsdatum plaatsvindt en de afwikkeling van het pensioen geregeld aan de vermogensrechtelijke afwikkeling is gekoppeld. Mochten partijen uiteindelijk toch een andere beslissing willen nemen dan is een doorgevoerde conversie bij de uitvoerders niet meer terug te draaien. Ons advies is om de termijn van 6 maanden te verlengen naar 12 of 24 maanden.

Opmerkingen

Behoud bijzonder partnerpensioen kan alleen in combinatie met verevening

In het wetsvoorstel is opgenomen dat standaard sprake is van conversie. Daarmee is het bijzonder partnerpensioen als aparte voorziening vervallen. In de praktijk vervult het bijzonder partnerpensioen echter een belangrijke rol als voorziening voor vroegtijdig overlijden van de partner die alimentatie betaalt. Uiteraard is het mogelijk om privé overlijdensverzekeringen af te sluiten, maar dan is men afhankelijk van de voorwaarden die de betreffende verzekeraar stelt, bijvoorbeeld aangaande de gezondheid.

Het bijzonder partnerpensioen kan wel in stand blijven als men dit combineert met standaardverevening. Wat ons betreft een extra reden om verevening als standaard te behouden.

Indien conversie de standaard wordt, is ons advies om bij conversie wel een tijdelijke dekking van een bijzonder partnerpensioen in stand te houden. Het eigen recht op ouderdomspensioen na conversie gaat in op de pensioendatum van de ex-partner. Mocht de deelnemer voor die datum komen te overlijden dan is er geen bijzonder partnerpensioen, want dat is immers door de conversie omgezet. Door standaard een bijzonder partnerpensioen in stand te houden voor de periode vanaf overlijden van de deelnemer tot de ingangsdatum van het conversiepensioen wordt een belangrijk risico weggenomen. Aangezien het om een tijdelijke dekking gaat, zal dit relatief weinig kosten. De premie kan dan ten laste van de conversiewaarde gebracht worden. Hierbij wordt aangetekend dat dit dan naar onze mening een hoger bijzonder partnerpensioen dient te zijn als nu in het wetsvoorstel wordt genoemd.

Hoogte bijzonder partnerpensioen

Wij hebben begrepen dat ten opzichte van de huidige situatie de hoogte van het bijzonder partnerpensioen aanzienlijk wordt beperkt. In de conversie wordt betrokken het over de huwelijkse periode opgebouwde bijzonder partnerpensioen en dan ook nog eens 50%. Via deze werkwijze wordt de waarde van het ouderdoms- en het partnerpensioen 50-50 verdeeld. Vanuit de gedachte dat conversie de hoofdregel wordt waarbij de waarde van beide pensioenonderdelen geconverteerd worden in een eigen recht op ouderdomspensioen kunnen

we dit op zich begrijpen. De werkelijke waarde van het volledige opgebouwde pensioen, ouderdoms- en nabestaandenpensioen, wordt gedeeld.

De vraag is of dit in het kader van de zorgplicht die de partners ten opzichte van elkaar hebben niet een te rigoureuze inperking is. Dat het bijzonder partnerpensioen beperkt wordt tot de periode van huwelijk / samenleving kunnen we begrijpen. Het gelijkschakelen van het ouderdomspensioen en het partnerpensioen voor wat betreft deze termijn is redelijk. Echter, het dan nog verder inperken van het partnerpensioen is in het licht van de verzorgingsgedachte discutabel. Wij verwijzen in deze naar de hiervoor genoemde rol van het bijzonder partnerpensioen als alimentatie-voorziening en pleiten voor een oplossing in de vorm van een tijdelijk bijzonder partnerpensioen.

Geen recht op verdeling bij hertrouwen

In art. 3 lid 2 sub b is bepaald dat bij hertrouwen binnen 6 maanden er geen recht is op verdeling. Wij zien niet in waarom een dergelijk onderscheid gemaakt zou moeten worden afhankelijk van het al dan niet hertrouwen binnen bepaalde termijn en zouden willen voorstellen dat niet in de wet op te nemen.

Rekenregels conversie

Ons advies is aandacht te schenken aan de te ontwikkelen rekenregels bij conversie. Het gevaar bestaat dat bij algemene rekenregels de specifieke praktijksituaties onvoldoende gedekt zijn. En zeker als conversie hoofdregel wordt, kan dit nadelig zijn voor één van de partijen.

Wij noemen een groot leeftijdsverschil tussen beide partners. Als in de algemene rekenregels een standaard leeftijdsverschil wordt gehanteerd van bijvoorbeeld 3 jaar gaat dit bij afwijkende situaties met een ander leeftijdsverschil mis. Een ander voorbeeld is als in de algemene rekenregels standaard met de zogenaamde seksneutrale grondslagen wordt gewerkt. In niet seksneutrale situaties zal dit leiden tot ongewenste uitkomsten. Immers de levensverwachting van vrouwen is nog steeds langer dan die van mannen.

Echtscheiding en pensioen in één wet

Nu zijn de gevolgen van pensioen en echtscheiding verdeeld over twee wetten, te weten de Pensioenwet en de Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding, waarbij voor de DGA het allemaal in laatstgenoemde wet is ondergebracht. Ons advies is om het in één wet op te nemen.

Overgangstermijn

Conversie als hoofregel is een grote verandering. Alle betrokken partijen dienen hiervoor klaar te zijn, met name ook de pensioenuitvoerders, die nu soms al problemen hebben om het pensioen te verevenen. Er zijn ook uitvoerders die conversie afwijzen, vaak omdat zij dit administratief niet aankunnen. Wij adviseren daarom een overgangstermijn van minimaal een jaar.

Tot zover een reactie op het wetsvoorstel. Aanvullend willen wij aandacht vragen voor het volgende.

Een verplicht 'pensioenplan'

In de evaluatie is als één van de conclusies naar voren gekomen dat er onvoldoende bekendheid is bij sommige scheidingsprofessionals als het gaat om pensioen. Pensioen vertegenwoordigt een aanzienlijke waarde en is een complex rechtsgebied. Hoe past een pensioenoplossing het beste in die specifieke situatie?

In het wetsvoorstel wordt uitgegaan van een onomkeerbaar recht op conversie. Echter, dit kan voor een specifiek geval niet gewenst zijn. Daar waar ook in de huidige gevallen verwacht wordt dat de scheidingsprofessionals uitgebreid stil staan bij alle opties van pensioenafwikkeling en de gevolgen daarvan, wordt dat in de nieuwe situatie nog belangrijker. Dit klemmt te meer daar een doorgevoerde conversie niet of nauwelijks terug te draaien is. Er wordt immers een conversie-aanspraak gevestigd op een andere persoon, een ander leven. Vandaar ook dat wij eerder aangaven om de termijn voor het doorgeven van een alternatieve wijze van afwickelen op 12 of 24 maanden te stellen.

Het achterwege laten of onvoldoende aandacht schenken aan de gevolgen van pensioen bij echtscheiding leidt tot aansprakelijkheidsrisico's bij de scheidingsprofessionals. Onze suggestie is

dan ook om de afwikkeling van het pensioen processueel te verbinden aan de huwelijksvermogensrechtelijke afwikkeling en het punt van het pensioen toe te voegen aan het formulier verdelen en verrekenen om mede op die manier te bewerkstelligen dat er voor de afwikkeling van het pensioen aandacht is en de rechter daarover zo nodig uitspraak doet. Een verplicht 'pensioenplan' voorkomt veel ellende. Het gaat immers om grote financiële belangen en op deze wijze wordt gewaarborgd dat partijen bewuste keuzes maken. Daarbij stellen wij voor dat de verplichting voor pensioenverzekeraars wordt opgenomen om op verzoek van de deelnemer, dan wel de echtgenoot van de deelnemer voorbeeldberekeningen te verstrekken binnen redelijke termijn, zodat de gevolgen van conversie en verevening inzichtelijk worden voor de betrokkenen met het oog op de door hen te maken keuzes.

Tot slot

Als vFAS verklaren wij ons gaarne bereid om onze standpunten nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

vFAS, vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators

namens het bestuur,

Kirsty Selcraig en Eric de Bruijn